

การเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน

Self-Directed Learning in the Nuad Thai Museum For Chinese students

ซิมิน โอ ^{1*} และ สุภัค มหาวารากร ²

SIMIN AO ^{1*} and Supak Mahavarakorn ²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Graduate student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

² ผศ.ดร., คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² Asst. Prof. Dr., Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

*Corresponding author, E-mail: simin.ao@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้เรื่องนวดไทยในพิพิธภัณฑ์นวดไทย และ 2) วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทยของนักศึกษาชาวจีน กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยเป็นพิพิธภัณฑ์นวดไทย วัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 10 คน และผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์นวดไทย จำนวน 1 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ในพิพิธภัณฑ์นวดไทยมีทั้งหมด 10 เรื่อง ได้แก่ ความเป็นมาของนวดไทย ประเภทของการนวด การนวดเป็นธุรกิจบริการด้านสุขภาพ นวดไทย 4 ภาค โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) นวดไทยขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกสมุนไพรไทยที่ใช้ในการนวด ห้องแพทย์จำลอง ลักษณะของนวดไทยตำรับวัดโพธิ์ และมาตรฐานประกอบวิชาชีพหมอนวด นักศึกษาชาวจีนสามารถเรียนรู้เรื่องนวดไทยด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทยโดย 3 วิธีตามลำดับ ได้แก่ การอ่าน การฟัง และการดู เนื่องจากพิพิธภัณฑ์นวดไทยออกแบบนิทรรศการด้วยวิธีการจัดหลายวิธี ได้แก่ จัดป้ายบรรยายให้อ่าน จัดคลิปวิดีโอให้ฟังเสียงภาษาไทย และจัดห้องแพทย์จำลองให้ดู

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยตนเอง, พิพิธภัณฑ์นวดไทย, นักศึกษาชาวจีน

Abstract

This research aims to explore the knowledge of: 1) the knowledge of Nuad Thai (Traditional Thai Massage) at the Nuad Thai Museum, and 2) the self-directed learning methods for Chinese Students within the museum. Research setting: Nuad Thai Museum at Wat Pho, Bangkok. Which collected data by interviewing 10 Chinese students majoring in Thai language and 1 caretaker of the Nuad Thai museum, and analyzed the data through content analysis. The research results found that the Nuad Thai Museum provides knowledge in 10 topics: The history of Nuad Thai, Types of Nuad Thai, Nuad Thai in health service businesses, Nuad Thai in 4 regionals, Wat Pho Traditional Thai Massage School, Nuad Thai as a UNESCO-listed cultural heritage, Thai herbs used in Nuad Thai, Simulated medical room, Characteristics of Nuad Thai Wat Pho style, and Professional standards of

massage therapists. Chinese students can self-directed learning knowledge about Nuad Thai at the Nuad Thai Museum in 3 way in order: reading, listening, and Watching. Since the Nuad Thai Museum designs its exhibitions in several ways, including using descriptive signs to read, providing video clips with Thai language audio, and providing a simulated medical room for watch.

Keywords: self-directed learning, Nuad Thai Museum, Chinese students

บทนำ

นวดไทยเป็นภูมิปัญญาของคนไทยที่สืบทอดกันมาแบบรุ่นสู่รุ่น มีประโยชน์ในด้านสุขภาพ ประเทศไทยจึงได้ขึ้นทะเบียนนวดไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ เพื่ออนุรักษ์ความรู้ นวดไทยเมื่อ พ.ศ. 2554 หลังจากนั้น นวดไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญกับนวดไทยมากยิ่งขึ้น (พระเทพวชิราจารย์ และ นิเวศน์ บวรกุลวัฒน์, 2565) ซึ่งวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร หรือ วัดโพธิ์ เป็นสถานที่ที่เก็บรวบรวมและบันทึกความรู้เรื่องนวดไทยครบถ้วนตั้งแต่รัชกาลที่ 3 นวดไทยของวัดโพธิ์จึงมีประวัติอันยาวนาน มีชื่อเสียง และได้รับความนิยมทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ในงานวิจัยของ Mingshan Xie (2565) ได้กล่าวว่า วัดโพธิ์เป็นจุดกำเนิดของการนวด ภายในวัดโพธิ์สามารถเรียนรู้ความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องนวดไทยหลายเรื่อง ได้แก่ นวดไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านสุขภาพ การนวดของวัดโพธิ์เป็นต้นตำรับของนวดไทย ฤๅษีคัตตุน ทำทางในนวดไทย และนวดไทยได้รับการรับรองและได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

จะเห็นได้ว่าการนวดไทยถือเป็นวัฒนธรรมสำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย โดยในตำราเรียนภาษาไทยของประเทศไทยได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัดโพธิ์และนวดไทย เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย 泰国民俗与文化 (ประเพณีและวัฒนธรรมไทย) ของ Qi Shengzhong (2013) กล่าวถึงวัดโพธิ์ว่า เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับนวดไทย ภายในวัดโพธิ์มีจารึกติดไว้ตามเสาของศาลาราย จารึกรวมความรู้หลายด้านหลายวิชาโดยเฉพาะนวดไทย มีคัมภีร์เกี่ยวกับนวดไทย และมีฤๅษีคัตตุน ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับนวดไทยเพื่อให้สุขภาพแข็งแรง และในตำราเรียนภาษาไทย 泰语阅读教程 (2) (วิชาการอ่านภาษาไทย) ได้กล่าวถึงประวัติของนวดไทย วิธีการนวดเส้นประธานสิบประเภทของนวดไทย ปัจจุบันนวดไทยได้รับความนิยมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และวัดโพธิ์เป็นแหล่งเรียนรู้สามารถเรียนรู้ความรู้จากตำรายา ฤๅษีคัตตุน และตำรานวด โดยมีเนื้อหากล่าวว่า

“นวดแผนไทย ศาสตร์ประจำชาติอายุเก่าแก่หลายร้อยปีกำลังกลับมาได้รับความนิยมอย่างยิ่งในขณะนี้ ทั้งในหมู่คนไทยและชาวต่างชาติ เห็นได้จากร้านนวดแผนไทยและสปาที่มีบริการนวดแผนไทยเกิดขึ้นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ไม่เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวหรือย่านธุรกิจ รวมทั้งตามโรงแรมหรูหรือศูนย์การค้า แม้แต่ตามตรอกซอกซอยจะสามารถสังเกตเห็นป้าย “บริการนวดแผนไทย” ได้ไม่ยาก”

(Yang Shaoquan & Ren Zhiyuan, 2020)

นอกจากนี้ 高等学校外国语言文学类专业本科教学质量国家标准 (มาตรฐานแห่งชาติด้านคุณภาพการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีด้านภาษาและวรรณคดีต่างประเทศในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย) (Sun Youzhong, 2019) เสนอว่า ความสามารถทางด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นความสามารถสำคัญอย่างหนึ่งของนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับ Xu Jinfen (2020) กล่าวว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศไม่ใช่พัฒนาแบบเดี่ยว แต่เป็นการผสมผสานของความสามารถด้านการประยุกต์ใช้ภาษาต่างประเทศ ความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ ความสามารถที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถในการปฏิบัติ ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถของนักศึกษาอย่างครอบคลุม ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาไทยที่เป็นภาษาต่างประเทศจึงต้องมีความสามารถทางด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาภาษาไทยและความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา จะเห็นได้ว่า การศึกษาภาษาไทยพร้อมกับเรียนวัฒนธรรมไทยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเองถือเป็นวิธีการเรียนภาษาที่สำคัญสำหรับนักศึกษาชาวจีนที่เรียนวิชาเอกภาษาไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทย ในวัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร สำหรับนักศึกษาชาวจีนเนื่องจากพิพิธภัณฑ์นวดไทยในวัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร มีการจัดรูปแบบนิทรรศการที่หลากหลาย และผสมผสานกับเทคโนโลยี เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ภูมิปัญญาไทยให้กับทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ และเป็นสถานที่สามารถศึกษาความรู้เรื่องนวดไทยอย่างสมบูรณ์ (เทียวรอบทิศ, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เรื่องนวดไทยในพิพิธภัณฑ์นวดไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทยของนักศึกษาชาวจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พิพิธภัณฑ์นวดไทย วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร หรือ วัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร
2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาชาวจีน จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยระบุให้นักศึกษาชาวจีนเป็นผู้ที่เรียนวิชาภาษาไทยที่ประเทศไทย และผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์นวดไทย จำนวน 1 คน
3. การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาชาวจีนเมื่อเข้าชมในพิพิธภัณฑ์นวดไทย และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเน้นนักศึกษาชาวจีนใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองวิธีใดในพิพิธภัณฑ์นวดไทย และได้รับความรู้เรื่องนวดไทยใด
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้
  - 4.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นวดไทย จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ครั้งที่ 2 วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2566 และครั้งที่ 3 วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนิทรรศการ ป้ายบรรยาย คลิปวิดีโอ รูปภาพ และสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นวดไทย
  - 4.2 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยสัมภาษณ์วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองภายในพิพิธภัณฑ์นวดไทย วัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร จากนักศึกษาชาวจีน 10 คน พบว่า นักศึกษาชาวจีนสนใจเรียนความรู้เรื่องนวดไทย และมีความสามารถในการเรียนรู้ความรู้เรื่องนวดไทยในพิพิธภัณฑ์นวดไทย โดยอ่านป้ายบรรยาย ฟังเสียงภาษาไทยจากคลิปวิดีโอ และดูห้องแพทย์จำลอง เนื่องจากพิพิธภัณฑ์นวดไทย

จัดนิทรรศการหลากหลาย นักศึกษาชาวจีนจึงรู้สึกน่าสนใจ มีความเพลิดเพลิน และไม่รู้สึกรำคาญ หลังเข้าเรียน นักศึกษาชาวจีนได้ความรู้เรื่องนวดไทยมากมาย เช่น ที่มาของนวดไทย และเข้าใจว่านวดไทยมีชื่อเสียงทั่วโลกเพราะเป็นภูมิปัญญาของคนไทยที่ใช้การดูแลสุขภาพ จึงเป็นความรู้ด้านสุขภาพที่มีคุณค่าต่อสังคม เป็นต้น

ภาพที่ 1 นักศึกษาชาวจีนเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทย

4.3 เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยสัมภาษณ์วิธีการจัดรูปแบบนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์นวดไทย จากผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์นวดไทย จำนวน 1 คน พบว่า แผนที่โลกที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นวดไทย เป็นแผนที่ที่ทำให้ผู้เข้าชมเข้าใจว่านวดไทยมีชื่อเสียงทั่วโลกและทั่วโลกชื่นชอบ หลายประเทศนิยมให้หมอนวดไทยไปประกอบอาชีพหมอนวด จากแผนที่โลกสามารถเข้าใจว่าประเทศไทยได้ส่งหมอนวดไปทำงานหลายประเทศ และพิพิธภัณฑ์นวดไทยจัดสมุนไพรจริงให้ดูโดยเก็บตามรสสมุนไพรไว้ในแต่ละลิ้นชัก เพื่อให้ผู้เข้าชมสามารถดูรูปร่างของสมุนไพร และแยกสมุนไพรตามรสได้ ในตู้กระจกจัดแสดงผลภัณฑ์หลากหลายที่ทำจากสมุนไพร เพื่อให้ผู้เข้าชมรู้จัก เช่น ยาหม่อง น้ำมันไพล และ MASK เป็นต้น

ภาพที่ 2 ยาหม่อง น้ำมันไพล และ MASK

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาความรู้เรื่องนวดไทยในพิพิธภัณฑ์นวดไทย และวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทย ของนักศึกษาชาวจีน

ผลการวิจัย

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร หรือ วัดโพธิ์ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย ประชาชนสามารถเข้าเรียนความรู้ที่มากมายด้วยตนเอง อย่างเช่น แพทย์ศาสตร์ พุทธศาสตร์ อักษรศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และความรู้รอบตัว ประชาชนสามารถเข้าวัดโพธิ์เลือกเรียนความรู้ที่สนใจและที่ต้องการโดยไม่มีครูสอน (กรณีศ รัตนมัทธนะ, 2561) วัดโพธิ์จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทยโดยเฉพาะความรู้เรื่องนวดไทย

พิพิธภัณฑสถานไทยตั้งอยู่ภายหลังพระเจดีย์ 4 รัชกาลของวัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องนวดไทยด้วยตนเอง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) อธิบายว่า พิพิธภัณฑสถาน “เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ” ดังนั้น พิพิธภัณฑสถานไทยจึงเป็นสถานที่ที่รวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องนวดไทยต่าง ๆ

ผลการวิจัยมี 2 ประเด็น ได้แก่ ความรู้เรื่องนวดไทยในพิพิธภัณฑสถานไทย และวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑสถานไทยของนักศึกษาชาวจีน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้เรื่องนวดไทยในพิพิธภัณฑสถานไทย

ผู้วิจัยพบว่า ความรู้ในพิพิธภัณฑสถานไทยมีทั้งหมด 10 เรื่อง ดังนี้

1.1 ความเป็นมาของนวดไทย ปรากฏในศิลปวัตถุ ชื่อเรื่อง “การนวดไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน” กล่าวถึงนวดไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ไทย ประเทศไทยให้ความสำคัญกับหมอนวดตั้งแต่ยุคกรุงศรีอยุธยาเพราะตั้งกรมหมอนวด และรวบรวมตำรายาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนวดไว้ใน “ตำราพระโอสถพระนารายณ์” ต่อมา ในยุคสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 โปรดให้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องนวดไทยใน “ตำราโรคหินทวน คำฉันท 11” รัชกาลที่ 3 โปรดให้รวบรวมตำรับตำราต่าง ๆ และให้จารึกบนแผ่นศิลาติดในบริเวณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวกับการแพทย์ โปรดให้รวบรวมความรู้เรื่องนวดไทยใน “ตำรายา ศิลาจารึกในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) พระนครฉบับสมบูรณ์” และโปรดให้สร้างถ้ำขุดดินไว้ในบริเวณเขามอเพื่อให้ประชาชนเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาพ รัชกาลที่ 5 โปรดให้ก่อตั้งโรงเรียนราชแพทยาลัยเพื่อสอนการนวด รัชกาลที่ 7 กำหนดให้การนวดกลายเป็นสาขาหนึ่งของผู้ประกอบโรคศิลปะแผนโบราณ รัชกาลที่ 9 ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยโดยเฉพาะนวดไทย รัชกาลที่ 10 โปรดให้ต่อยอดองค์ความรู้นวดไทยและนวดไทยได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ระดับชาติและระดับโลก เพื่ออนุรักษ์องค์ความรู้ของนวดไทยให้ยังคงมีอยู่และสืบทอดให้คนรุ่นหลัง

1.2 นวดไทย 4 ภาค ในป้ายบรรยายกล่าวถึง นวดไทยเป็นศิลปด้วยวิธีการกด การนวด การตัด การดึง การใช้ความเย็นความร้อน และการใช้ยาสมุนไพรเพื่อประสิทธิผลที่ดีต่อร่างกาย หมอนวดต้องฝึกนิ้วมือในด้านการใช้พลังงานที่กด น้ำหนักที่กด และระยะเวลาที่กดจึงจะรักษาอาการและโรคของผู้ป่วยให้หายดี นวดไทยเป็นวัฒนธรรมทางด้านการดูแลสุขภาพที่ปรากฏทั่วประเทศไทย และสืบทอดภายในชุมชน จึงเรียกว่าการนวดพื้นบ้าน ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค จึงสามารถแบ่งตามภูมิภาคเป็น 4 ประเภท ได้แก่ นวดไทยตำรับวัดโพธิ์ของภาคกลาง การนวดตอกเส้นของภาคเหนือ การนวดขีดเส้นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการนวดน้ำมันลังกาสุกะของภาคใต้ จึงสรุปได้ว่า แต่ละภูมิภาคมีวิธีการนวดที่แตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์ของการนวดเหมือนกัน คือ การดูแลสุขภาพและรักษาโรค

1.3 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) ในพิพิธภัณฑสถานไทยกล่าวถึง วัดโพธิ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีสำหรับคนไทย เนื่องจากรัชกาลที่ 3 โปรดให้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ จารึกไว้ตามเสาที่วัดโพธิ์ และเปิดให้ประชาชนเข้าเรียนด้วยตนเองโดยไม่เลือกชนชั้น ดังนั้น วัดโพธิ์จึงได้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย” เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2505 คณะแพทย์แผนโบราณขออนุมัติตั้งโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) เพื่อเปิดสอนการแพทย์แผนโบราณและการนวดแผนโบราณ ปัจจุบันโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) เป็นโรงเรียนที่ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับทั่วโลก จึงเป็นโรงเรียนที่เผยแพร่

ความรู้เรื่องนวดไทยให้กับทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ

1.4 การนวดเป็นธุรกิจบริการด้านสุขภาพ คนไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากเข้ารับบริการนวดที่ร้านนวดไทย สามารถเห็นร้านนวดไทยมีทุกซอยทุกถนน จึงสรุปได้ว่า นวดไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก บริการนวดไทยเป็นธุรกิจบริการสุขภาพที่สำคัญสำหรับประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายให้นวดไทยกลายเป็นแหล่งนำรายได้เข้าประเทศไทย โดยอบรมและส่งหมอนวดไปทำงานที่ต่างประเทศเพื่อประกอบอาชีพหมอนวด เช่น ประเทศจีน ประเทศเกาหลี ประเทศเวียดนาม ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมัน เป็นต้น

ภาพที่ 3 แผนที่โลกแสดงหมอนวดไทยประกอบอาชีพที่ต่างประเทศ

1.5 นวดไทยได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก นวดไทยเป็นแนวคิดด้านการดูแลและการรักษาโรคที่สืบทอดจากบรรพบุรุษแบบรุ่นสู่รุ่น ประเทศไทยเห็นคุณค่าของนวดไทยที่เป็นวัฒนธรรมทางด้านสุขภาพจึงเสนอ “นวดไทย” ให้กับองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และเป็นรายการตัวแทนได้รับการรับรอง และได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2562 เนื่องจากตรงกับหลักเกณฑ์พิจารณา ดังนี้ ประการที่ 1 นวดไทยเป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นและเติบโตในครอบครัวและชุมชนระหว่างการปฏิบัติ จนกลายเป็นศาสตร์ที่ใช้ส่วนร่างกายเพื่อดูแลสุขภาพและทำให้ธาตุทั้ง 4 ของร่างกายไม่ผิดปกติโดยไม่ต้องใช้ยา ประการที่ 2 ประเทศไทยขึ้นทะเบียนนวดไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติ กระตุ้นให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของนวดไทยที่เป็นความรู้ทางการดูแลและการรักษาสุขภาพ ประการที่ 3 ภาครัฐมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและรักษานวดไทย ประการที่ 4 ชุมชน กลุ่มคน และบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมได้รับทราบและให้ความยินยอมในเรื่องการนำเสนอ นวดไทยให้เป็นมรดกโลก และประการที่ 5 กระทรวงวัฒนธรรมขึ้นบัญชีนวดไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาของประเทศไทย เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2554

ภาพที่ 4 “นวดไทย” เป็นรายการตัวแทนได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1.6 ประเภทของการนวด การนวดแบ่งตามผู้ที่รับบริการนวดและวิธีการนวดเป็นการนวดแบบราชสำนักและการนวดแบบเชลยศักดิ์ ได้แก่ การนวดแบบราชสำนักเป็นการนวดที่ใช้สำหรับเชื้อพระวงศ์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะสูงและถือว่าร่างกายเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ คนอื่นไม่สามารถสัมผัสร่างกายของผู้ที่เป็นเชื้อพระวงศ์ได้ง่าย เมื่อมีความต้องการนวดก็ไม่ให้หมอนวดสัมผัสร่างกายมาก ดังนั้น หมอนวดจึงใช้นิ้วและมือในการนวดเท่านั้น ส่วนการนวดแบบเชลยศักดิ์ใช้สำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อผ่อนคลายร่างกายและรักษาโรค จึงไม่กำหนดส่วนร่างกายและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนวด เครื่องมือที่ใช้ในการนวดมีหลากหลาย เช่น มือ ศอก แขน เข่า เท้า และอุปกรณ์ที่ประกอบในการนวด เป็นต้น

1.7 ห้องแพทย์จำลอง ในเขตนี้มีโต๊ะของหมอสำหรับวินิจฉัยโรค ตู้กระจกจัดแสดงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสมุนไพร เช่น ยาต้ม ยาหม่อง เป็นต้น มีตู้ลิ้นชักจัดแสดงสมุนไพรตามรสสมุนไพร จำนวน 12 ลิ้นชัก ได้แก่ ยาต้มสมุนไพร (ธาตุดิน / ธาตุน้ำ) ยาต้มสมุนไพร (ธาตุลม / ธาตุไฟ) ยาพอกข้อ เครื่องยารสฝาด เครื่องยารสหวาน เครื่องยารสเมาเบื่อ เครื่องยารสขม เครื่องยารสเผ็ดร้อน เครื่องยารสมัน เครื่องยารสหอมเย็น เครื่องยารสเค็ม และเครื่องยารสเปรี้ยว มีเตียงนวดสำหรับคนเดียว ซึ่งทำให้เข้าใจว่านวดไทยจะนวดบนเตียงแบบไทยประดับดอกไม้สดเพื่อให้มีกลิ่นหอม มีใบรับรองประกอบอาชีพแพทย์แสดงว่าหากต้องการประกอบอาชีพแพทย์ต้องผ่านการอบรมและมีความรู้มากเพียงพอ นอกจากนี้ ภายในห้องแพทย์จำลองยังมีห้องอบสมุนไพรเพื่อให้เรียนรู้ว่าคนไทยอบสมุนไพรด้วยไอน้ำสมุนไพร ไอน้ำนั้นสามารถซึมเข้าผิวหนังเพื่อช่วยดูแลสุขภาพและรักษาโรคได้

ภาพที่ 5 ห้องแพทย์จำลอง

1.8 ลักษณะของนวดไทยตำรับวัดโพธิ์ ความรู้เรื่อง “การนวดแผนไทยตำรับวัดโพธิ์” ปรากฏในคิลิปิวิธโอ อธิบายว่า การนวดแผนไทยตำรับวัดโพธิ์มีเอกลักษณ์ คือ การบำบัดรักษาโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ในร่างกายกด บีบ ยืด ดัดตามจุดและเส้นต่าง ๆ ของร่างกาย ช่วยผ่อนคลายและบรรเทาอาการปวดเมื่อยของกล้ามเนื้อ ศาสตร์ในการนวดประกอบด้วย 2 ศาสตร์ ได้แก่ ศาสตร์ที่ 1 การนวดแผนไทยตำรับวัดโพธิ์ เริ่มต้นนวดจากปลายเท้าไปถึงศีรษะ เพราะเชื่อว่าฝ่าเท้าเป็นศูนย์กลางของประสาทต่าง ๆ การกดฝ่าเท้าจะช่วยกระตุ้นและปรับระบบการทำงานของอวัยวะของร่างกายให้สมดุล และศาสตร์ที่ 2 ฤๅษีดัดตน ซึ่งเป็นตำราภาพบำบัดของการแพทย์แผนโบราณ และเป็นศิลป์บริหารร่างกายให้สุขภาพกายกับจิตสมดุล แม้ว่านวดไทยมีผลดีต่อสุขภาพ แต่ก็มีข้อควรระวังและข้อห้ามในการนวด เช่น ผู้ที่เคยผ่าตัดหรือใส่ข้อศอกเทียมภายในหนึ่งปีควรแจ้งให้หมอนวดทราบก่อนนวด ผู้ที่เพิ่งรับประทานอาหารอิ่มไม่ควรนวด ผู้หญิงที่มีครรภ์ไม่ควรนวด และผู้ที่มีความดันโลหิตสูงไม่ควรนวด เป็นต้น ทั้งนี้ทำให้นวดไทยตำรับวัดโพธิ์ได้รับความนิยมจากทั่วโลกและเป็นความภาคภูมิใจสำหรับคนไทย

1.9 สมุนไพรไทยที่ใช้ในการนวด พิพิธภัณฑน์นวดไทยให้ความรู้ว่า การใช้สมุนไพรในการนวด เป็นสิ่งที่ได้รับคนไทยยอมรับ โดยใช้การนวดเป็นหลักและใช้สมุนไพรร่วมเพื่อแก้อาการต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อ สมุนไพรที่ใช้นวดส่วนใหญ่มีสรรพคุณแก้อาการอักเสบ ลดไข้ และลดปวด โดยแสดง ชื่อและสรรพคุณของสมุนไพรที่ใช้ในการนวด ลูกประคบเป็นยาสมุนไพรที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยนำ สมุนไพรมาห่อในผ้าขาวเป็นลูกกลม นึ่งให้ร้อนมาประคบร่างกายตามจุดเพื่อลดอาการปวดเมื่อย และ อาการบวม เป็นต้น สมุนไพรที่ใช้ในลูกประคบมี 9 ชนิด ได้แก่ ไพลและขมิ้นชันช่วยลดอาการอักเสบ ผิว กระจกและตะไคร้ช่วยแก้การวิงเวียนของศีรษะ ใบมะขามช่วยลดอาการบวม ใบส้มป่อยช่วยลดอาการ คัน เกือบช่วยยาซึมเข้าผิวหนังสู่ร่างกาย การบูรและพิมเสนช่วยบำรุงหัวใจ

ภาพที่ 6 ลูกประคบ

1.10 มาตรฐานวิชาชีพหมอนวด ผู้ประกอบวิชาชีพหมอนวดมีมาตรฐานที่ต้องปฏิบัติ สถานที่ตั้งต้องปลอดภัย การตกแต่งต้องแทรกวัฒนธรรมไทย และต้องรักษาความสะอาดของร้านนวด เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ให้บริการทางด้านสุขภาพ บุคลากรผู้ให้บริการหรือหมอนวดต้องอบรมอย่างน้อย 150 ชั่วโมงตามที่กำหนดไว้ ต้องมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญที่มากเพียงพอ และผ่านการ ประเมินจนได้รับใบประกอบวิชาชีพหมอนวด ผู้รับบริการนอกจากคนไทยแล้วยังมีชาวต่างชาติ ดังนั้น หมอนวดต้องมีความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เกี่ยวข้องกับบริการสุขภาพ และระหว่าง การ ให้บริการ หมอนวดต้องสื่อสารกับผู้รับบริการเกี่ยวกับบริการที่ให้และสภาพร่างกาย และทางด้านความ ปลอดภัย หมายถึง ภายในสถานที่ต้องจัดป้ายเตือนระวังอันตราย มีอุปกรณ์ฉุกเฉินเพื่อเกิดเรื่องอุบัติเหตุ นอกจากนี้ ผู้ให้บริการยังต้องมีความเชี่ยวชาญและระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์นวด

ผู้ประกอบวิชาชีพหมอนวดมีมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากวางแผนจะประกอบวิชาชีพหมอนวด ต้องมีใบประกาศนียบัตร ซึ่งเป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับนวดไทย ส่วนสถานที่ต้องมีลักษณะแบบไทย ให้บริการที่ดีสำหรับผู้รับบริการ และต้องคำนึงถึง ความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกของสถานที่

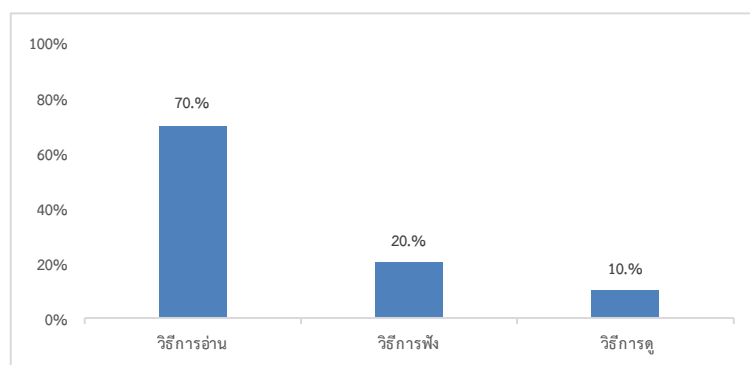
ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พิพิธภัณฑน์นวดไทยเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องนวดไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึง ปัจจุบัน เป็นแหล่งเรียนรู้ความรู้เรื่องนวดไทยที่ดี โดยมีรูปแบบการจัดแสดงที่หลากหลาย ความรู้ใน พิพิธภัณฑน์นวดไทยมีทั้งหมด 10 เรื่อง ได้แก่ ความเป็นมาของนวดไทย นวดไทย 4 ภาค ประวัติความเป็นมา ของโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) การนวดเป็นธุรกิจบริการด้าน สุขภาพ นวดไทยได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ประเภทของการนวด ห้องแพทย์จำลอง ลักษณะของนวดไทย ตำรับวัดโพธิ์ สมุนไพรไทยที่ใช้ในการนวดและมาตรฐานวิชาชีพหมอนวด

2. วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในพิพิธภัณฑ์นวดไทยของนักศึกษาชาวจีน

การได้ความรู้จากการอ่านหนังสือไม่เพียงพอสำหรับนักศึกษา ต้องหาวิธีอื่นเพื่อได้ความรู้เพิ่มเติม การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นวิธีหนึ่งสำหรับการพัฒนาตนเอง (กองฝึกอบรม กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, 2559) 现代汉语词典 หรือ พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ (Zhongguo Shehui Kexueyuan Yuyan Yanjiusuo Cidian Bianjishi, 2016) ให้ความหมาย “自学” หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า “不是在校从师受业，主要靠自己独立学习。(ไม่ใช่เรียนความรู้จากครูผู้สอนที่โรงเรียน แต่เป็นการเรียนรู้ความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก)” ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2559) อธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อทำความเข้าใจความรู้ใหม่และได้รับประสบการณ์ใหม่เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ใช่พึ่งจากผู้สอน แต่ใช้วิธีอื่นเพื่อรับรู้ ท่องจำ เชื่อมโยง รวบรวม ทำความเข้าใจ ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษชาวจีน พบว่า พิพิธภัณฑ์นวดไทยมีทั้งหมด 10 เรื่อง โดยมี 7 เรื่องจัดเป็นป้ายบรรยาย ได้แก่ นวดไทย 4 ภาค ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) การนวดเป็นธุรกิจบริการด้านสุขภาพ นวดไทยได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ประเภทของการนวด สมุนไพรไทยที่ใช้ในการนวด และมาตรฐานวิชาชีพหมอนวด 2 เรื่องจัดเป็นคลิปวิดีโอ ได้แก่ ความเป็นมาของนวดไทยและลักษณะของนวดไทยตำรับวัดโพธิ์และ 1 เรื่องที่ไม่มีป้ายบรรยายและคลิปวิดีโออธิบายความรู้ ได้แก่ ห้องแพทย์จำลอง

ภาพที่ 7 แผนภูมิที่แสดงวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาชาวจีน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษชาวจีนใช้วิธีการอ่านในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด คิดเป็น 70% รองลงมา คือ วิธีการฟัง คิดเป็น 20% และใช้วิธีการดูในการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อยที่สุด คิดเป็น 10% จึงสรุปได้ว่า นักศึกษชาวจีนในพิพิธภัณฑ์นวดไทยใช้วิธีการอ่านเป็นหลัก รองลงมา คือ วิธีการดู วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองที่นักศึกษชาวจีนใช้ในพิพิธภัณฑ์นวดไทยที่ใช้น้อยที่สุด คือ วิธีการฟัง รายละเอียดดังนี้

2.1 การอ่าน

Wu Xiaoli & Liu Jiajia (2018) กล่าวว่า วิชากรอ่านภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานหนึ่งในการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีความสำคัญ การเรียนการสอนการอ่านภาษาไทยเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการเพิ่มพูนคลังคำศัพท์ เปิดหูเปิดตา รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถของภาษาไทยและได้ความรู้เรื่องการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และแนวคิด โดยผ่านการอ่านข้อมูล ดังนั้น การอ่านภาษาไทยช่วยเพิ่มวัฒนธรรมข้ามประเทศและช่วยเพิ่มความรู้ได้ การอ่าน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีน (Chen xin, Li Xiaoyu & Liu Qing, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2567) ผู้วิจัยพบว่า การอ่านเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ ความรู้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติส่วนใหญ่ปรากฏเป็นตัวอักษรบนป้ายบรรยาย การจัดแสดงป้ายบรรยายจึงเป็นวิธีการเผยแพร่ความรู้หลักในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นักศึกษาชาวจีนสามารถใช้วิธีการอ่านเป็นหลักในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อได้รับความรู้ด้วยตนเองจากการอ่านคำบรรยาย โดยยกตัวอย่างป้ายบรรยายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ดังนี้

ภาพที่ 8 ตัวอย่างป้ายบรรยายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

จากตัวอย่างป้ายบรรยายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้วิจัยพบว่า ป้ายบรรยายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมีทั้งหมด 2 ประเภท ประเภทที่ 1 เป็นป้ายบรรยายที่มีแต่ข้อความเท่านั้น เช่น ป้ายบรรยายฝั่งซ้าย กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับการนวดเป็นธุรกิจบริการด้านสุขภาพ โดยกล่าวถึงวิธีการส่งเสริมนวดไทยให้เป็นธุรกิจที่หมอนวดสามารถทำได้ทั่วโลก ส่วนประเภทที่ 2 เป็นป้ายบรรยายที่มีทั้งข้อความและรูปภาพ แต่เน้นข้อความเป็นหลักและใช้รูปภาพเป็นตัวช่วยในการเข้าใจเนื้อหา เช่น ป้ายบรรยายฝั่งขวากล่าวถึงเรื่องการใช้สมุนไพรในการนวด ซึ่งใช้ข้อความอธิบาย แต่ใช้รูปภาพสมุนไพรมาช่วยทำความเข้าใจ และวางภาพของลูกประคบ ยาหม่องให้ดู สามารถช่วยเข้าใจเนื้อหาข้อความได้ง่าย ดังนั้น นักศึกษาชาวจีนจึงสามารถใช้วิธีการอ่านในการเรียนรู้ความรู้เรื่องนวดไทยจากป้ายบรรยายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้ และยังสามารถดูรูปภาพที่อยู่บนป้ายบรรยายเพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาข้อความ

2.2 การฟัง

การฟังสื่อเสียงภาษาแม่ช่วยให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมเสมือนจริงของภาษาต่างประเทศ ช่วยเรียนการพูดภาษาต่างประเทศที่แท้จริง และช่วยเข้าใจวัฒนธรรมที่แทรกอยู่ในสื่อ การใช้ภาษาไม่สามารถแยกออกจากสถานการณ์ของสังคมได้ การเรียนรู้ภาษาควรสร้างบรรยากาศจริงให้นักศึกษามีความกระตือรือร้น สื่อเสียงภาษาแม่จึงสามารถสร้างบรรยากาศทางภาษาที่แท้จริง กระตุ้นความสนใจของนักศึกษา และพัฒนาการใช้ภาษาในการสื่อสาร (Mo Yi, 2020) ดังนั้น นักศึกษาชาวจีนฟังสื่อเสียงภาษาไทยสามารถช่วยเกิดความสนใจในการเรียนรู้ภาษาและช่วยพัฒนาการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีน (Deng xiao & Huang xi, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2567) พบว่า โอกาสที่นักศึกษาชาวจีนที่สามารถได้ยินเสียงภาษาไทยที่แท้จริงไม่ค่อยมาก แต่คลิปวิดีโอในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นคลิปที่มีเสียงพูดภาษาไทย พูดไม่เร็ว และออกเสียงชัดเจน นักศึกษาชาวจีนจึงสามารถใช้วิธีการฟังเสียงภาษาไทยจากคลิปวิดีโอเพื่อได้รับความรู้เรื่องนวดไทยได้

ภาพที่ 9 ตัวอย่างคลิปวิดีโอของพิพิธภัณฑ์นวดไทย

คลิปวิดีโอของพิพิธภัณฑ์นวดไทยมี 2 คลิป โดยใช้วิธีการพูดให้ฟังเสียงภาษาไทย โดยไม่มีคำบรรยาย เช่น ภาพฝั่งซ้ายนำมาจากคลิปวิดีโอ เรื่อง “การนวดจากอดีตถึงปัจจุบัน” กล่าวถึงนวดไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช หน้าจอขึ้นภาพของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชให้รู้จัก ภาพฝั่งขวาเป็นภาพจากเรื่อง “การนวดแผนไทยตำรับวัดโพธิ์” เมื่อกล่าวถึงวิธีการตัดตัวและยึดกล้ามเนื้อของนวดไทยตำรับวัดโพธิ์ หน้าจอจะขึ้นภาพที่หมอนวดยกขาของผู้รับบริการนวด ดังนั้น คลิปวิดีโอในพิพิธภัณฑ์นวดไทยใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้เรื่องนวดไทยเหมือนกัน ได้แก่ ใช้เสียงภาษาไทยให้ฟังเป็นหลัก และใช้ภาพในการอธิบายเนื้อหา เพื่อให้เห็นภาพจริงและเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายในพิพิธภัณฑ์นวดไทย นักศึกษาชาวจีนจึงต้องใช้วิธีการฟังเพื่อได้ความรู้จากคลิปวิดีโอ

2.3 การดู

การดูเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักศึกษาและช่วยทำความเข้าใจความรู้ เมื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาภาพระหว่างผู้เข้าชมกับนิทรรศการ ซึ่งทำให้เกิดการถ่ายทอด การยอมรับ และการรับรู้ความรู้ ภาษาภาพรวมภาพ รูปทรง และสีต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้อย่างกว้างขวางในโลก เมื่อนักศึกษาใช้ตัวอักษรเกิดปัญหาในการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิด สามารถใช้ภาษาภาพแสดงความคิดและความรู้ (Yan Chongjun & Wu Shuyan, 2023)

ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีน (Zhang Kangle & Ma Boquan, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2567) พบว่า วิธีการดูเป็นวิธีการเรียนรู้ที่นักศึกษาชาวจีนใช้ในพิพิธภัณฑ์นวดไทยน้อยที่สุด แต่ก็ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะเป็นวิธีที่ได้ความรู้จากตาโดยตรงและเป็นวิธีการให้มีความทรงจำอย่างลึกซึ้ง ในพิพิธภัณฑ์นวดไทย นักศึกษาชาวจีนนอกจากสามารถใช้ตาดูรูปภาพและดูคลิปวิดีโอเพื่อเชื่อมโยงกับความรู้ที่อ่านหรือการได้ยินแล้ว ยังมีเขตที่สามารถใช้แต่วิธีการดูเท่านั้น ได้แก่ ห้องแพทย์จำลอง

ภาพที่ 10 ตัวอย่าง โต๊ะวินิจฉัยโรคของหมอ ตู้กระจกและตู้ลิ้นชัก และเตียงนวดคนเดียว

ห้องแพทย์จำลองได้จัดโต๊ะ ตู้กระจก ตู้ลิ้นชัก และเตียงนวดคนเดียว เป็นต้น ทำให้นักศึกษาชาวจีนย้อนเวลากลับสมัยที่นิยมรักษาโรคด้วยการแพทย์แผนโบราณได้ เช่น ปัจจุบันไม่ค่อยใช้โต๊ะวินิจฉัยแบบโบราณ นักศึกษาชาวจีนสามารถเห็นหมอในสมัยก่อนทำงานที่โต๊ะแบบโบราณ บนโต๊ะมีเครื่องมือที่ใช้ในการวินิจฉัยโรค เข้าใจได้ว่าหมอในสมัยก่อนใช้เครื่องมือแบบโบราณและไม่มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น

หมอใช้สมุดกระดาดบันทึกอาการของผู้ป่วย ไม่มีคอมพิวเตอร์เหมือนสมัยปัจจุบัน ภาพที่ 2 ได้แสดงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสมุนไพรต่าง ๆ และมียาที่ทำจากสมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพ ยาแบบนี้เรียกว่า ยาแพทย์แผนโบราณ ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยเห็นบ่อย เพราะคนสมัยปัจจุบันนิยมใช้ยาแผนปัจจุบันมากกว่า และภาพที่ 3 แสดงเตียงนวดคนเดียว ทำจากไม้และไม่สูงมาก เพื่อให้เข้าใจว่า เมื่อรับบริการนวด จะรับบริการบนเตียงคนเดียว ดังนั้น นักศึกษาชาวจีนสามารถได้ความรู้จากการใช้ตาดูและสามารถเข้าใจความรู้เรื่องการแพทย์แผนโบราณและนวดไทยโดยตรง ในขณะนี้ นักศึกษาชาวจีนจึงไม่สามารถได้ความรู้โดยอ่านจากป้ายบรรยายและฟังเสียงภาษาไทยจากคลิปวิดีโอได้ ควรใช้ตาดูบรรยายกายของห้องแพทย์จำลองและเข้าใจความรู้โดยตรงได้

เนื่องจากพิพิธภัณฑ์นวดไทยมีวิธีการจัดแสดงความรู้เรื่องนวดไทยที่หลากหลาย นักศึกษาชาวจีนจึงสามารถใช้หลายวิธีในการเรียนรู้เรื่องนวดไทยด้วยตนเอง ภายในพิพิธภัณฑ์นวดไทยอย่างเพลิดเพลิน

สรุปและอภิปรายผล

การเรียนรู้ความรู้มีหลายวิธี การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้สอนและหาวิธีทำความเข้าใจความรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการของนักศึกษาเริ่มหาและใช้วิธีเพื่อศึกษาตามเป้าหมาย รู้จักค้นหาความรู้ที่ต้องการและประเมินความก้าวหน้าด้านความรู้ที่ได้รับด้วยตนเอง (อริสรา อัครพิสิฐ, 2557) การเรียนการสอนภาษามีความจำเป็นต้องสอนวัฒนธรรมไปด้วย นวดไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยและนักศึกษาชาวจีนเคยเรียนจากตำราเรียนภาษาไทย 泰语阅读教程 (2) (วิชาการอ่านภาษาไทย) จึงเป็นวัฒนธรรมที่นักศึกษาชาวจีนสนใจและอยากเรียนรู้ต่อ

การลงพื้นที่พิพิธภัณฑ์นวดไทยเพื่อเก็บข้อมูล จำนวน 3 ครั้งนั้น ผู้วิจัยได้ความรู้ใหม่และเข้าใจเรื่องนวดไทยมากยิ่งขึ้น และได้สังเกตรูปแบบนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์นวดไทย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีน เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากผลการสัมภาษณ์พบว่า พิพิธภัณฑ์นวดไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีสำหรับนักศึกษาชาวจีนและนักศึกษาชาวจีนสามารถใช้วิธีการอ่าน การฟัง และการดู ได้ความรู้เรื่องนวดไทยภายในพิพิธภัณฑ์นวดไทยด้วยตนเองได้

พิพิธภัณฑ์นวดไทยของวัดโพธิ์ กรุงเทพมหานคร จัดนิทรรศการด้วยรูปแบบหลากหลาย ได้แก่ ป้ายบรรยาย คลิปวิดีโอ และห้องแพทย์จำลอง วิธีการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์นวดไทยจึงน่าสนใจ ซึ่งทำให้เกิดความเพลิดเพลินและไม่รู้สึกเบื่อระหว่างการเรียนรู้ ผู้วิจัยยังพบว่า ในพิพิธภัณฑ์นวดไทย นักศึกษาชาวจีนเรียนรู้ความรู้เรื่องนวดไทยโดยใช้วิธีการอ่านเป็นหลัก รองลงมา คือ วิธีการฟังและวิธีการดูตามลำดับ

นักศึกษาชาวจีนใช้วิธีการอ่านในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด คิดเป็น 70% เพราะนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์นวดไทย วัดโพธิ์ กรุงเทพมหานคร แม้ว่ามีรูปแบบการจัดนิทรรศการหลายรูปแบบ แต่ความรู้ส่วนใหญ่จัดเป็นป้ายบรรยาย นักศึกษาชาวจีนจึงต้องใช้วิธีการอ่านเป็นหลักในการศึกษาความรู้เรื่องนวดไทยของพิพิธภัณฑ์นวดไทย ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือของงานวิจัยของ Beiderwell et al. (2012 อ้างถึงใน ศึกษา เรื่องดำ, 2564) ว่า ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง การอ่านเพื่อการเรียนรู้เป็นการบูรณาการระหว่างทักษะการรับสารกับทักษะการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ แล้วนำไปใช้ในกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การสรุปใจความสำคัญ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

นักศึกษาชาวจีนใช้วิธีการดูในการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อยที่สุด คิดเป็น 10% เพราะนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์สวนไทย วัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร ที่ได้จัดโดยให้ความรู้เรื่องสวนไทยจากใช้ตาดูโดยตรง มีหนึ่งที่ได้แก่ ห้องแพทย์จำลอง ในเขตนี้ ไม่มีป้ายบรรยายให้อ่าน แต่สร้างบรรยากาศให้เสมือนอยู่ในห้องแพทย์อดีต นักศึกษาชาวจีนจึงต้องให้ตาดูเพื่อให้ความรู้ในเขตนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Cognitive Load Theory ของ John Sweller, Paul Ayres & Slava Kalyuga (2011) ว่า ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การดูใช้น้อยที่สุด เพราะข้อมูลที่มีประสิทธิภาพที่ได้จากการดูต้องตรงกับ 2 เงื่อนไข ได้แก่ สิ่งที่ต้องตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยตรง และต้องประกอบคำบรรยาย ดังนั้น การดูในพิพิธภัณฑ์สวนไทย วัดโพธิ์ ณ กรุงเทพมหานคร จึงใช้น้อยที่สุด

วัฒนธรรมไทยมีความหลากหลาย ประเทศจีนมีตำราเรียนภาษาไทยและมีบทอ่านสำหรับการเรียนการสอนเรื่องสวนไทย จึงทำให้นักศึกษาชาวจีนเกิดความสนใจกับการเรียนเรื่องสวนไทยเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติม พิพิธภัณฑ์สวนไทยได้รวบรวมความรู้สวนไทยอย่างครบถ้วน โดยวิธีการจัดแสดงนิทรรศการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน นักศึกษาชาวจีนสามารถเรียนรู้ความรู้เรื่องสวนไทยด้วยตนเองได้ พิพิธภัณฑ์สวนไทย จึงถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องสวนไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้ในพิพิธภัณฑ์สวนไทยก็มีความหลากหลายใช้ได้ทั้งวิธีการอ่าน การดู และการฟัง

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำผลการวิจัยนี้สร้างเป็นสื่อการเรียนการสอนเรื่องสวนไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาสวนไทยในมุมมองใหม่หรือศึกษาการเรียนการสอนเรื่องสวนไทยให้กับคนประเทศอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรณีศ รัตนมหัทธนะ. (2561). ตึกตาดหน้าวัด รู้จักวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม มรดกความทรงจำแห่งโลกที่บันทึกสรรพวิชาความรู้ของไทย. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2567 จาก <https://readthecloud.co/scoop-wat-pho/>
- กองฝึกอบรม กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย. (2559). การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning). กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2559). แนวความคิดการจัดการเรียนรู้ : การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 14(1), 94-98.
- ศึกษา เรืองดำ. (2564). การพัฒนาการอ่านเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2(1), 32-50.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- พระเทพวิธานจารย์ และนิเวศน์ บวรกุลวัฒน์. (2565). งานฉลองสมโภชรูปหล่อฤๅษีดัดตน 80 ท่า 82 ตน และงานเปิดพิพิธภัณฑ์สวนไทย : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โคเวอร์ ครีเอทีฟ.
- เที่ยวรอบทิศ. (2565). พิพิธภัณฑ์สวนไทย สัมผัสมรดกโลกทางวัฒนธรรมในวัดโพธิ์. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2567 จาก <https://www.facebook.com/traveltravel360/posts/>

- อริสรา อัครพิสิฐ. (2557). การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชา 135-301 ภาษาอังกฤษทางธุรกิจระหว่างประเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ในเนื้อหาของการสอนเรื่องการเขียนจดหมายทางธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสยาม. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2567 จาก https://ba.siam.edu/wp-content/uploads/2014/10/aristra_course135-301.pdf
- John Sweller, Paul Ayres & Slava Kalyuga. (2011). Cognitive Load Theory. New York : Springer New York.
- MINGSHAN XIE. (2565). การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทยเพื่อการท่องเที่ยว เรื่อง “เสน่ห์แห่งวัดโพธิ์” สำหรับผู้เรียนชาวจีน (ปริญญาณพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Mo Yi. (2020). Yuansheng Yingshi zai Duiwai Hanyu Shiting Jiaoxue zhong de Yingyong. Xiandaijiaoji, 2020(3), 226-227.
- Qi Shengzhong. (2013). Taiguo Minsu yu Wenhua. Beijing : Peking University Press.
- Sun Youzhong. (2019). Luoshi Guobiao Yaoqiu Dali Tigao Waiguo Yuyan Wenxuelel ZhuanYe Rencai Peiyang Nengli. Zhongguowaiyu, 16(05), 36-42.
- Wu Xiaoli & Liu Jiajia. (2018). Taiyu Yuedu Jiaoxue zhong Wenhua Daoru de Xianzhuang Fenxi ji Celue Yanjiu. Yunnan Daxue Xuebao (Ziran Kexue Ban), 40(S1), 67-69.
- Xu Jinfen. (2020). Waiyulei ZhuanYe Xuesheng Zizhu Xuexi Nengli de Goucheng yu Peiyang. Waiyu Jie, 2020(06), 26-32.
- Yan Chongjun, & Wu Shuyan. (2023). Bowuguan zhanshi kongjian zhong shijue yuyan de yingyong fangfa yanjiu. Meishu jiaoyu yanjiu, 2023(12), 100-102.
- Yang Shaoquan & Ren Zhiyuan. (2020). Taiyu Yuedu Jiaocheng (2) (Di er ban). Guangdong : World Publishing Corporation Guangdong Branch.
- Zhongguo Shehui Kexueyuan Yuyan Yanjiusuo Cidian Bianjishi. (2016). Xiandai Hanyu Cidian [Modern Chinese Dictionary (7th)]. Beijing : The Commercial Press.

บุคลากรกรม

- Chen xin, Li xiaoyu, & Liu Qing (ผู้ให้สัมภาษณ์). ซื่อมิน โอ (ผู้สัมภาษณ์). พิพิธภัณฑ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ณ กรุงเทพมหานคร. เมื่อวันที่ 15 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567
- Deng xiao & Huang xi (ผู้ให้สัมภาษณ์). ซื่อมิน โอ (ผู้สัมภาษณ์). พิพิธภัณฑ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ณ กรุงเทพมหานคร. เมื่อวันที่ 15 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567
- Zhang Kangle & Ma Boquan (ผู้ให้สัมภาษณ์). ซื่อมิน โอ (ผู้สัมภาษณ์). พิพิธภัณฑ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ณ กรุงเทพมหานคร. เมื่อวันที่ 15 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567